

Модуль I
Основні положення
законодавства України щодо
внутрішнього переміщення та
захисту прав людини ВПО

Модуль I

Навчальні цілі

- **Розуміння основних положень українського законодавства щодо ВПО**
- **Ознайомлення з основними правами ВПО в Україні, національними суб'єктами, що забезпечують реагування у сфері внутрішнього переміщення, та недержавними структурами, які надають правову допомогу у захисті прав людини ВПО**
- **Визначення основних ризиків та проблем ВПО в Україні**

Статистика ВПО

Максимальна кількість офіційно зареєстрованих ВПО досягала майже **1,8 млн осіб** у середині 2016 р.

Станом на початок червня 2018 року за офіційними даними на обліку знаходяться майже **1 млн 510 тис осіб (1 млн 235 тис сімей)**

795,7 тис складають пенсіонери

233,3 тис – діти

49,4 тис - особи з інвалідністю

Статистику, що постійно оновлюється, див.:

<https://www.msp.gov.ua/timeline/vnutrishno-peremishcheni-osobi.html>

Скорочення кількості ВПО пов'язано з різними обставинами, зокрема, поверненням ВПО на окуповану територію, зміною статусу, відмовою від нього тощо. Переважно, скорочення відбувається у зв'язку з впровадженням процедур перевірок та верифікації

З метою обліку ВПО створена **Єдина інформаційна база даних про ВПО**. Почала функціонувати у тестовому режимі з кінця 2014 р.

Структура Модулю I
*Основні положення законодавства України щодо внутрішнього
переміщення та захисту прав людини ВПО*

Поняття ВПО

Права ВПО за
законодавством
України

Основні проблеми

Законодавство
України

Основні
національні
суб'єкти у сфері
захисту ВПО

Додаткові джерела

Структура Модулю I
*Основні положення законодавства України щодо внутрішнього
переміщення та захисту прав людини ВПО*

Поняття ВПО

Права ВПО за
законодавством
України

Основні проблеми

Законодавство
України

Основні
національні
суб'єкти у сфері
захисту ВПО

Додаткові джерела

ВПО поняття

- **ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ**
- **ІНОЗЕМЕЦЬ**
- **ОСОБА БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА,**
яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні

яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Стаття 1 ЗУ
«Про забезпечення прав і свобод ВПО»

українським законодавством та міжнародними

стандартами
ЗУ «Про забезпечення прав та свобод ВПО» (ст.1) (у ред. від 27.03.2018)

Керівні принципи ООН

ВПО вважаються особи або групи осіб,

які не перетинали міжнародно - визнаних державних кордонів

ВПО є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні

які були змушені покинути свої будинки або місця постійного проживання,

яку змусили залишити або покинути своє місце проживання

зокрема в результаті або з метою уникнення наслідків збройного конфлікту , ситуації загальних повсюдних проявів насильства, порушень прав людини, стихійних або антропогенних лих,

у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

У визначення ВПО, яке було закріплено у першій редакції ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО» від 20.10.2014 р., визначалося, що ВПО є громадянин України... Отже, пізніше у кінці 2015 р. були внесені зміни відповідно до міжнародно-правових стандартів та Керівних Принципів ООН та розширено коло фізичних осіб на іноземців та осіб без громадянства, які законно перебувають та мають право на постійне

проживання в Україні

ФАКТ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ

Факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що діє безстроково (ст. 4 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО»)

Звертаються особи із заявою до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання особисто або через законного представника

Представництво за довіреністю не дозволяється!

Підставою для взяття на облік внутрішньо переміщеної особи є проживання на території, де виникли обставини, зазначені в ст. 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО», на момент їх виникнення (збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру)

Необхідним є подання таких документів:

- ✓ документ, що посвідчує особу;
 - ✓ за наявності - документ, що підтверджує факт проживання на території тимчасово окупованих територіях, територіях АТО/ООС;
 - ✓ у разі необхідності - свідоцтво про народження дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування,
 - ✓ документ, що посвідчує особу законного представника та підтверджує громадянство України
- вимагання інших документів (про право власності, реєстрацію нового місця проживання, документів власників орендованого житла) заборонено!**

Неповнолітніми дітьми заява подається особисто!

Отримують довідку про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, на якій має бути підпис уповноваженої особи та печатка УПСЗН, у цей же день АБО впродовж 15 днів, якщо не було надано документ з реєстрацією місця проживання!

Відмову можна оскаржити до суду

Право на отримання довідки ВПО мають особи, які які перемістилися з ТОТ у Донецькій та Луганській областях, АР Крим і м. Севастополі, населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення.

На отримання довідки мають право також студенти, учні професійно-технічних навчальних закладів, військовослужбовці, особи, які відбували (відбувають) покарання у місцях позбавлення волі та мали (мають) зареєстроване місце проживання на території, де виникли відповідні обставини та інші категорії осіб згідно із законодавством України, Порядком оформлення і видачі довідки про взяття на облік ВПО

Перелік населених пунктів, реєстрація проживання в яких надає право на отримання довідки

Перелік населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та Перелік населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення надано у Розпорядженні КМУ № 1085 від 7.11. 2014

Зміни були внесені Розпорядженнями:

№ 128-р від 18.02.2015,
№ 428-р від 05.05.2015,
№ 1276-р від 02.12.2015,
№ 79-р від 07.02.2018,

№ 410-р від 13.06.2018

Перелік населених пунктів зі змінами, визначеними у Розпорядженні КМУ № 410-р від 13.06.2018

ТОТ України визнається територія АР Крим та м. Севастополь (ст. 2 ЗУ ЗУ «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на ТОТ України»)

Для отримання довідки ВПО, особі потрібно довести, що під час ризику негативних наслідків вона жила на відповідній території. Наприклад, у населеному пункті, де почалися бойові дії, відбулися природні або техногенні надзвичайні ситуації.

Ст. 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО»

Обставини, за якими відбулося переміщення і які зазначені у частині 1 статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», вважаються загальновідомими і такими, що не потребують доведення, якщо інформація про них міститься в офіційних звітах (повідомленнях) Верховного Комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, Організації з безпеки та співробітництва в Європі, Міжнародного Комітету Червоного Хреста і Червоного Півмісяця, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, розміщених на веб-сайтах зазначених організацій, або якщо щодо таких обставин уповноваженими державними органами прийнято відповідні рішення.

Відповідно до міжнародно-правових стандартів особа вважається ВПО в силу факту переміщення (за обставин, які визначені у Керівних принципах та інших міжнародно-правових документах). Однак, українське законодавство вимагає проходження реєстрації для реалізації прав, передбачених законодавством з питань захисту прав ВПО.

В Україні особа набуває спеціального статусу ВПО, що є необхідним для реалізації певних цивільних прав та інтересів, наприклад, для отримання щомісячної адресної допомоги, з моменту отримання довідки про взяття її на облік.

Без наявності довідки чи звернення за її отриманням набуття спеціальних пільг та допомоги не передбачено.

Разом з тим, українське законодавство не зобов'язує переміщених осіб ставати на облік ВПО.

Порядок взяття на облік ВПО та видачі довідки визначено у Постанові КМУ № № 509 від 1 жовтня 2014 р. (зі змінами) «Про облік внутрішньо переміщених осіб»

Постанова КМУ № 509 від 1 жовтня 2014 р. (зі змінами) «Про облік внутрішньо переміщених осіб»

Відмова у видачі довідки та взяття особи на облік є можливою у випадках:

- ✓ відсутні обставини, що спричинили внутрішнє переміщення, зазначені у ст. 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО»;
- ✓ у державних органів наявні відомості про подання завідомо неправдивих відомостей для отримання довідки;
- ✓ заявник втратив документи, що посвідчують особу (до їх відновлення);
- ✓ у документі заявника, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України, або документі, що посвідчує особу та підтверджує її спеціальний статус, немає відмітки про реєстрацію місця проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, та відсутні докази, що підтверджують факт проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення, визначені абзацом другим пункту 4 цього Порядку;
- ✓ докази, надані заявником для підтвердження факту проживання на території адміністративно-територіальної одиниці, з якої здійснюється внутрішнє переміщення у зв'язку з обставинами, зазначеними у ст. 1 ЗУ, не підтверджують такого факту.

П. 8 Постанова КМУ № 509 від 1 жовтня 2014 р. (у ред. від 18.07.2018) «Про облік внутрішньо переміщених осіб»

У разі відмови у видачі довідки ВПО, особі необхідно:

- Отримати офіційну письмову відмову
- Проаналізувати зміст такої відмови на предмет відповідності Порядку оформлення і видачі довідки про взяття на облік ВПО
- Оскаржити до окружного адміністративного суду (якщо уповноваженим органом виступив відділ державної адміністрації) або до місцевого суду загальної юрисдикції (якщо відмову видав виконавчий орган органу місцевого самоврядування (місцевої/районної/селищної ради))

Постанова Вищого адміністративного суду України № НК/800/8113/15 від 13.08.2015р. про визнання неправомірними дій відносно відмови у видачі довідки про взяття на облік ВПО осіб, які переміщуються з ТОТ та районів проведення АТО

Розрізнення територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, та територій, на яких проводилася антитерористична операція.

Родина, яка проживала у м. Авдіївці Донецької області, у зв'язку із проведенням у місті антитерористичної операції та страхом за власне життя, переїхали у м. Костянтинівку. Управління ОСЗН відмовили у видачі довідок про взяття на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції, і призначенні грошової адресної допомоги. Відмову аргументували відсутністю м. Авдіївки у Розпорядженні Уряду від 07.11.2014 р. № 1085-р "Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження. Суди першої та апеляційної інстанцій позов не задовольнили.

Текст Постанови
ВАСУ К/800/8113/15

Позиція Вищого Адміністративного Суду України № К/800/8113/15 від
13.08.2015 р.

ВАСУ визнав, що м. Авдіївка з 30.10.2014 р. по 05.11.2014 р., тобто в період переміщення позивачів до м. Костянтинівки, входила в Перелік населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція. При цьому відсутність з 05.11.2014 р. на рівні підзаконного нормативного акту механізму реалізації прав та свобод громадян, закріплених у Законі, не може бути підставою для відмови у їх захисті...

...Територія проведення антитерористичної операції - це територія України, на якій розташовані населені пункти, визначені у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводиться антитерористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року "Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України" від 14 квітня 2014 року N 405/2014 (Ст. 1 Закону України від 02.09.2014 р. N 1669-VII "Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції")...

Розпорядженням КМУ від 30.10.2014 р. N 1053-р затверджено Перелік населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, до якого віднесено і м. Авдіївку Донецької області. Дію цього Розпорядження зупинено згідно з розпорядженням КМУ від 05.11.2014 р. N 1079-р.

Постановами Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 р. N 257 і від 15.04.2015 р. N 264 внесено зміни до Постанов від 01.10.2014 р. N 509 і N 505 шляхом заміни слів "та районів проведення антитерористичної операції" словами "районів проведення антитерористичної операції та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення"

Розпорядженням Уряду від 05.05.2015 р. N 428-р внесено зміни до Розпорядження від 07.11.2014 р. N 1085 і включено м. Авдіївку Донецької області до Переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення. **Фактично такий же статус м. Авдіївка мала і на момент переміщення позивачів.**

Тобто, мешканці населених пунктів, що не належать до територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження, а належать до територій здійснення антитерористичної операції, що було з часом змінено на райони проведення антитерористичної операції та населених пунктів, розташованих на лінії зіткнення, мають повне право бути взятими на облік як ВПО та володіють всіма правами ВПО, у тому числі, правом на щомісячну адресну допомогу.

Текст Постанови ВАСУ
К/800/8113/15

Підстави для скасування довідки ВПО

- особа подала заяву про відмову від довідки
- особа скоїла злочин,
- виїхала на постійне місце проживання за кордон,
- особа подала завідомо недостовірні відомості,
- на підставі інформації про тривалу відсутність (понад 60 днів) особи за місцем проживання, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання, приймається рішення про скасування дії довідки

ВПО може за наявності обґрунтованих причин для продовження терміну її відсутності за місцем проживання більш ніж 60 днів, звернутися з відповідною письмовою заявою до структурного підрозділу з питань СЗН, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад. У такому разі термін відсутності ВПО за місцем проживання може бути збільшений до **90 днів**.

(ст. 12 ЗУ “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”)

Інформацією, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що ВПО повернулася до покинутого місця постійного проживання, є:

- ✓ дані, отримані з відповідних державних реєстрів;
- ✓ дані, отримані в результаті обміну інформацією структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад з органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;
- ✓ дані, отримані в результаті обміну інформацією структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад з громадськими об'єднаннями, волонтерськими, благодійними організаціями, іншими юридичними та фізичними особами, що надають допомогу внутрішньо переміщеним особам відповідно до ст. 16 ЗУ
- ✓ Структурний підрозділ з питань СЗН районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад на підставі прийнятого рішення невідкладно вносить до Єдиної інформаційної бази даних про ВПО відомості про скасування дії довідки про взяття на облік ВПО.

(ст. 12 ЗУ “Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб”)

Завдання

Леся та Петро переїхали з Донецьку до Краматорську з доньками у кінці 2014 року та отримали довідки про взяття їх на облік ВПО. У зв'язку з необхідністю наглядати за приватним будинком та допомагати батькам Лесі, подружжя періодично поверталось до Донецьку. Після повернення через місяць з чергової поїздки вони дізналися, що їх довідки про взяття на облік ВПО були скасовані головним спеціалістом та спеціалістом I категорії у зв'язку з їх відсутністю за фактичним місцем проживання згідно з інформаційним листом № 01-17/5942 від 01.12.2017 року управління соціального захисту населення райдержадміністрації на підставі письмової інформації Держприкордонслужби від 26.01.2017. Петро та Леся намагаються зрозуміти правомірність таких дій.

Чи були дії ОСЗН правомірними?

Дії ОСЗН правомірні

Скасування довідок Лесі та Петра є неправомірним

Правомірність скасування довідок за списками СБУ, Держприкордонслужби, інших держорганів не врегульовано у законодавстві та вирішується на розсуд ОСЗН

Скасування довідок Лесі та Петра є неправомірним

- **Правильна відповідь**

Довідки Лесі та Петра про взяття на облік ВПО було скасовано неправомірно

- 1) Перелік підстав для скасування довідки є вичерпним (ст. 12)
- 2) Посадові особи, уповноважені приймати рішення про скасування довідки визначені у ст. 12 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО»
 - 1) У разі неповідомлення ВПО про її повернення до покинутого місця постійного проживання згідно з абзацом 2 пункту 3 частини 2. ст. 9 ЗУ рішення про скасування дії довідки відповідно до пункту 3 частини першої цієї статті приймається на підставі інформації про тривалу відсутність (понад 60 днів) особи за місцем проживання, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання.
 - 2) Рішення про скасування дії довідки приймається керівником структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання особи та надається внутрішньо переміщеній особі протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення.
 - 3) Таким чином, Леся та Петро були відсутні за місцем проживання менш 60 днів. Крім того, рішення про скасування їх довідок не було прийнято керівником структурного підрозділу з

ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО» від 20.10.2014

Див. Рішення Сумського районного суду від 18 січня 2018 року у справі № 587/3359/17

Постанова КМУ № 509 від 01.10.2014 зі змінами «Про облік ВПО»

Дії ОСЗН правомірні

НІ

Скасування довідок про взяття на облік ВПО Лесі та Петра було неправомірним.

Довідки Лесі та Петра про взяття на облік ВПО було скасовано неправомірно

- 1) Перелік підстав для скасування довідки є вичерпним (ст. 12)
- 2) Посадові особи, уповноважені приймати рішення про скасування довідки визначені у ст. 12 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО»
 - 1) У разі неповідомлення ВПО про її повернення до покинутого місця постійного проживання згідно з абзацом 2 пункту 3 частини 2. ст. 9 ЗУ рішення про скасування дії довідки відповідно до пункту 3 частини першої цієї статті приймається на підставі інформації про тривалу відсутність (понад 60 днів) особи за місцем проживання, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання.
 - 2) Рішення про скасування дії довідки приймається керівником структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання особи та надається внутрішньо переміщеній особі протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення.
 - 3) Таким чином, Леся та Петро були відсутні за місцем проживання менш 60 днів. Крім того, рішення про скасування їх довідок не було прийнято керівником структурного підрозділу з питань СЗН районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад.

ЗУ «Про
забезпечення прав і
свобод ВПО» від
20.10.2014

Рішення Сумського
районного суду від 18
січня 2018 року у справі
№ 587/3359/17

Постанова КМУ № 509 від
01.10.2014 зі змінами «Про
облік ВПО»

Правомірність скасування довідок за списками СБУ,
Держприкордонслужби, інших держорганів не врегульовано
у законодавстві та вирішується на розсуд ОСЗН

НІ

Скасування довідок про взяття на облік ВПО Лесі та Петра було неправомірним

Довідки Лесі та Петра про взяття на облік ВПО було скасовано неправомірно

1) Перелік підстав для скасування довідки є вичерпним (ст. 12)

2) Посадові особи, уповноважені приймати рішення про скасування довідки визначені у ст. 12 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО»

1) У разі неповідомлення ВПО про її повернення до покинутого місця постійного проживання згідно з абзацом 2 пункту 3 частини 2. ст. 9 ЗУ рішення про скасування дії довідки відповідно до пункту 3 частини першої цієї статті приймається на підставі інформації про тривалу відсутність (понад 60 днів) особи за місцем проживання, яка дає обґрунтовані підстави вважати, що внутрішньо переміщена особа повернулася до покинутого місця постійного проживання.

2) Рішення про скасування дії довідки приймається керівником структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад за місцем проживання особи та надається внутрішньо переміщеній особі протягом трьох днів з дня прийняття такого рішення.

3) Таким чином, Леся та Петро були відсутні за місцем проживання менш 60 днів. Крім того, рішення про скасування їх довідок не було прийнято керівником структурного підрозділу з питань СЗН районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад.

Ст.12 ЗУ «Про
забезпечення прав і
свобод ВПО» від
20.10.2014 № 1706-VII

Рішення Сумського
районного суду від
18 січня 2018 року у
справі № 587/3359/17

Постанова КМУ № 509 від
01.10.2014 зі змінами «Про
облік ВПО»

Структура Модулю I
*Основні положення законодавства України щодо внутрішнього
переміщення та захисту прав людини ВПО*

Поняття ВПО

Права ВПО за
законодавством
України

Основні проблеми

Законодавство
України

Основні
національні
суб'єкти у сфері
захисту ВПО

Додаткові джерела

Права ВПО, які передбачені українським законодавством

Право на соціальну допомогу та пенсійне забезпечення

Право на інформацію

Житлові права

Право на реєстрацію актів цивільного стану

Майнові права

На свободу пересування

Освітні права

Трудові права

Виборчі права

Сімейні права

Право на безпечні умови життя і здоров'я;

Інші

Права ВПО закріплені у ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО» № 1706-VII від 20.10.2014(ост. ред. 27.03.2018)

Право на соціальну допомогу та пенсійне забезпечення

Соціальна допомога

ВПО мають право на:

- ✓ щомісячну адресну грошову допомогу для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг;
- ✓ одноразову грошову допомогу ВПО, які перебувають у складних життєвих обставинах;
- ✓ натуральну допомогу (одяг, взуття, предмети першої потреби);
- ✓ отримання соціальних та адміністративних послуг за місцем перебування;
- ✓ отримання гуманітарної та благодійної допомоги;
- ✓ тощо

ВПО мають право на охорону здоров'я, соціальну та медичну допомогу

- ✓ стаціонарний догляд (для громадян похилого віку, інвалідів I, II груп, які за станом здоров'я мають потребу в сторонньому догляді, побутовому обслуговуванні, медичній допомозі);
- ✓ догляд вдома (для громадян похилого віку, осіб з інвалідністю, які нездатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги);
- ✓ забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, одержання реабілітаційних послуг;
- ✓ забезпечення лікарськими засобами у випадках та порядку, визначених законодавством;
- ✓ отримання необхідної медичної допомоги в державних та комунальних закладах охорони здоров'я

Пенсійні права

- ✓ пенсійне забезпечення (переведення пенсії за місцем фактичного проживання; первинне призначення пенсії; перерахунок пенсії)

Соціальна допомога сім'ям, сім'ям з дітьми

- ✓ державну підтримку сімей з дітьми (допомогу при народженні (усиновленні) дитини; допомогу одиноким матерям; допомогу малозабезпеченим сім'ям; допомогу дітям з інвалідністю та особам з інвалідністю з дитинства тощо);

Право на інформацію

- ✓ інформацію про долю та місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів;
- ✓ достовірну інформацію про наявність загрози для життя та здоров'я на території її покинутого місця проживання, а також місця її тимчасового поселення, стану інфраструктури, довкілля, забезпечення її прав і свобод

Житлові права

- ✓ створення належних умов для постійного чи тимчасового проживання;
- ✓ безоплатне тимчасове проживання (за умови оплати особою вартості комунальних послуг) протягом шести місяців з моменту взяття на облік ВПО

На свободу пересування та повернення

- ✓ безкоштовний проїзд для добровільного повернення до свого покинутого постійного місця проживання у всіх видах громадського транспорту у разі зникнення обставин, що спричинили таке переміщення;
- ✓ сприяння у поверненні на попереднє місце проживання;

Сімейні права

- ✓ єдність родини;
- ✓ сприяння у пошуку та возз'єднанні членів сімей, які втратили зв'язок;
- ✓ інформацію про долю та місцезнаходження зниклих членів сім'ї та близьких родичів

Виборчі права

- ✓ реалізацію права голосу на виборах Президента України, народних депутатів України, місцевих виборах та референдумах

ОСВІТНІ права

- ✓ продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету або інших джерел фінансування;
- ✓ право на державну цільову підтримку та забезпечення для здобуття вищої освіти у державних та комунальних навчальних закладах до закінчення навчального закладу, але не довше ніж до досягнення ними 23 років;
- ✓ влаштування дітей у дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади;
- ✓ інші

Майнові права

- ✓ сприяння у переміщенні рухомого майна ВПО;
- ✓ мораторій на проведення перевірок у сфері господарської діяльності;
- ✓ мораторій на нарахування пені та штрафів на основну суму заборгованості за кредитними зобов'язаннями;
- ✓ особливості державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;
- ✓ дія документів дозвільного характеру;
- ✓ звільнення від сплати за користування земельними ділянками державної та комунальної власності;
- ✓ скасування орендної плати за користування державним та комунальним майном;
- ✓ мораторій на нарахування пені за несвоєчасне внесення платежів за житлово-комунальні послуги;
- ✓ заходи щодо збереження майна, що знаходиться в іпотеці;
- ✓ забезпечення реалізації права на спадкування.

Право на реєстрацію актів цивільного стану

- ✓ спрощену процедуру здійснення реєстраційних дій (припинення самозайнятості ВПО; реєстрації ВПО юридичної особи / фізичної особи-підприємця);
- ✓ проведення державної реєстрації актів цивільного стану, внесення змін до актових записів цивільного стану, їх поновлення та анулювання за місцем перебування

Трудові права

- ✓ працевлаштування (отримання статусу безробітного; пошук підходящої роботи (у т.ч. тимчасової, сезонної), професійну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації)

Інші

- ✓ право на безоплатну первинну та вторинну правову допомогу;
- ✓ права та свободи, передбачені іншими Законами України та Конституцією України

Незважаючи на широкий перелік прав ВПО, закріплених у законодавстві України, не всі гарантовані права реалізуються на практиці. Часто ВПО стикаються з проблемами та перешкодами у їх реалізації.

(основні проблеми розкрито у частині «Основні проблеми» I *Модулю*

Покращення ситуації часто потребує внесення змін до національного законодавства та практики.

Наприклад, ВПО практично не мають можливості реалізувати виборчі права без звернення до суду у зв'язку з низкою проблем, у т.ч. виборчою адресою. Для реалізації виборчих прав ВПО мають бути внесені зміни до виборчого законодавства України. Перші законопроекти, спрямовані на реалізацію конституційного права громадян України вільно обирати та бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, були подані до ВР України у середині 2015 р. Станом на липень 2018 р. зміни до законодавства не прийнято.

Структура Модулю I
*Основні положення законодавства України щодо внутрішнього
переміщення та захисту прав людини ВПО*

Поняття ВПО

Права ВПО за
законодавством
України

Основні проблеми

Законодавство
України

Основні
національні
суб'єкти у сфері
захисту ВПО

Додаткові джерела

Законодавство України

Закони України, що
безпосередньо стосуються
внутрішнього переміщення

Реєстрація ВПО, база даних та
оформлення документів

Адресна фінансова допомога

МТОТ

Перетин лінії розмежування

Забезпечення ВПО житлом

Загальнодержавні програми

Соціальний захист та пенсійне
забезпечення

Гуманітарна допомога

Правовий режим ТОТ

Освіта

Інші нормативно-правові
акти, які стосуються ВПО

Закони України, що
безпосередньо стосуються
внутрішнього переміщення

- ✓ Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706-VII від 20.10.2014
- ✓ Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» № 1207-VII від 15.04.2014
- ✓ Закон «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України над тимчасово окупованими територіями в Донецькій та Луганській областях» № 2268 -VIII від 18 січня 2018 року

Реєстрація ВПО, база даних та оформлення документів

- ✓ Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» № 1706- VII від 20.10.2014 (зі змінами)
- ✓ Постанова КМУ «Про облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції» № 509 від 1.10.2014 (зі змінами)
- ✓ Постанова КМУ «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» № 365 від 8.06.2016
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку створення, ведення та доступу до відомостей Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб» № 646 від 22.09.2016
- ✓ Постанова КМУ «Деякі питання оформлення і видачі довідки про взяття на облік особи, яка переміщується з тимчасово окупованої території України або району проведення антитерористичної операції» № 79 від 4.03.2015
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території України» № 289 від 04.06.2014

Адресна фінансова допомога

- ✓ Постанова КМУ «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» № 505 від 1.10.2014
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку використання коштів, що надійшли від фізичних та юридичних осіб для надання одноразової грошової допомоги постраждалим особам та внутрішньо переміщеним особам» № 535 від 1.10.2014

- ✓ Постанова КМУ «Положення про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України» № 376 від 8.06.2016

Перетин лінії розмежування

- ✓ ЗУ «Про створення вільної економічної зони "Крим" та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України» від 12.08.2014 № 1636-VII
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї» № 367 від 4.06.2015
- ✓ Постанова КМУ «Про обмеження поставок окремих товарів (робіт, послуг) з тимчасово окупованої території на іншу територію України та/або з іншої території України на тимчасово окуповану територію» № 1035 від 16.12.2015
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції» № 99 від 1.03.2017
- ✓ Наказ Першого заступника керівника Антитерористичного центру при Службі безпеки України (керівника Антитерористичної операції на території Донецької та Луганської областей) від 12.06.2015 № 415 «Про затвердження Тимчасового порядку контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів (товарів) через лінію зіткнення у межах Донецької та Луганської областей»

Забезпечення ВПО житлом

- ✓ Постанова КМУ «Про забезпечення тимчасового проживання сімей, які переселилися з Автономної Республіки Крим та м. Севастополя» № 213 від 25.06.2014
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання та Порядку надання і користування житловими приміщеннями з фондів житла для тимчасового проживання» № 422 від 31 березня 2004 р. у ред. від 23.01.2018

Загальнодержавні програми

- ✓ «Стратегія інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року» Схвалено розпорядженням КМУ від 15 листопада 2017 р. № 909-р
- ✓ «Державна цільова програма відновлення та розбудови миру в східних регіонах України» затверджена Постановою КМ від 13 грудня 2017 р. № 1071
- ✓ «Комплексна державна програма щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року» затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1094
- ✓ «Національна стратегія у сфері прав людини» (захист прав людини ВПО визначено в якості одного з пріоритетів) Затверджено Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015
- ✓ «ПЛАН ЗАХОДІВ з організації відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів соціальної і транспортної інфраструктури, житлового фонду та систем забезпечення життєдіяльності на території Донецької та Луганської областей» Затверджено Розпорядженням КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 1002-р

Соціальний захист та пенсійне забезпечення

- ✓ Закон України «Про встановлення додаткових гарантій щодо захисту прав громадян, які проживають на територіях проведення антитерористичної операції, та обмеження відповідальності підприємств – виконавців/виробників житлово-комунальних послуг у разі несвоєчасного здійснення платежів за спожиті енергетичні ресурси» № 85 – VIII від 13.01.2015
- ✓ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб» № 245- VIII від 5.03.2015
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження переліку засобів, товарів (робіт, послуг), сума (вартість) благодійної допомоги для закупівлі або у вигляді яких не включається до оподаткованого доходу платників податку на доходи фізичних осіб» № 112 від 24.02.2016

Соціальний захист та пенсійне забезпечення

- ✓ Постанова КМУ «Деякі питання фінансування бюджетних установ, здійснення соціальних виплат населенню та надання фінансової підтримки окремим підприємствам і організаціям Донецької та Луганської областей» № 595 від 7.10.2014 (зі змінами)
- ✓ Постанова КМУ «Про здійснення соціальних виплат особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції внутрішньо переміщеним особам» № 637 від 5.11.2014 (зі змінами)
- ✓ Постанова КМУ «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам» № 365 від 8.06. 2016 (зі змінами)
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку виплати пенсії та надання соціальних послуг громадянам України, які проживають на території Автономної республіки Крим та м. Севастополя» № 234 від 2.07.2014

Гуманітарна допомога

- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії центральних органів виконавчої влади та Національного банку щодо визнання вантажів (товарів), коштів, у тому числі в іноземній валюті, виконаних робіт, наданих послуг гуманітарною допомогою» № 347 від 15.08.2014
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії центральних органів виконавчої влади та Національного банку щодо визнання вантажів (товарів), коштів, у тому числі в іноземній валюті, виконаних робіт, наданих послуг гуманітарною допомогою» № 241 від 25.03.2013
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження переліку потреб, сума благодійної допомоги для задоволення яких не включається до оподаткованого доходу платників податку на доходи фізичних осіб» № 653 від 26.11.2014
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку надання гуманітарної та іншої допомоги населенню Донецької та Луганської областей» № 21 від 30.01.2015
- ✓ Постанова Кабінету Міністрів України «Питання митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги» № 566 від 6.10.2014
- ✓ Постанова КМУ «Про Порядок митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги» № 544 від 22.03.2000

Гуманітарна допомога

- ✓ Закон України «Про гуманітарну допомогу» № 1192 – XIV від 22.10. 1999
- ✓ Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України» № 211 - VIII від 2.03.2015
- ✓ Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо деяких питань оподаткування благодійної допомоги» № 1668 – VII від 2.09.2014

Правовий режим ТОТ

- ✓ Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території» № 1207- VII від 15.04.2014
- ✓ Постанова ВРУ «Про визнання окремих районів, міст, селищ і сіл Донецької та Луганської області тимчасово окупованими територіями» № 254 – VIII від 17.03.2015
- ✓ Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів, спрямованих на реалізацію деяких засад державної внутрішньої політики щодо окремих районів Донецької і Луганської областей, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження» № 8 –р від 11.01.2017

Освіта

- ✓ Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку прийому для здобуття вищої та професійно-технічної освіти осіб, які проживають на тимчасово окупованій території України» від 24 травня 2016 року
- ✓ Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку проходження атестації для визнання здобутих кваліфікацій, результатів навчання та періодів навчання в системі вищої освіти, здобутих на тимчасово окупованій території України після 20 лютого 2014 року» від 19 травня 2016 року
- ✓ ЗУ «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII у ред. від 01.01.2018

Інші нормативно-правові акти, які стосуються ВПО

- ✓ Лист Міністерства юстиції України «Щодо окремих питань, пов'язаних з діями працівників під час руйнування підприємств в зоні антитерористичної операції» № 1627-0-4-15/81 від 23.02.2015
- ✓ Розпорядження КМУ про затвердження «Плану заходів з організації відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів соціальної і транспортної інфраструктури, житлового фонду та систем забезпечення життєдіяльності на території Донецької та Луганської областей» № 1002-р від 16 жовтня 2014 р.
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на відновлення (будівництво, капітальний ремонт, реконструкцію) інфраструктури у Донецькій та Луганській областях» № 250 від 29 квітня 2015 р.
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансферів за місцевими бюджетами у населених пунктах Донецької та Луганської областей, що розташовані на території проведення антитерористичної операції, та населених пунктах, що розташовані на лінії зіткнення» № 68 від 25 лютого 2015 р.

Інші нормативно-правові
акти, які стосуються ВПО

- ✓ Закон України «Про здійснення правосуддя та кримінального провадження у зв'язку з проведенням антитерористичної операції» № 1632-18 від 12.08.2014
- ✓ Постанова КМУ «Деякі питання надання (розміщення) додаткових місць державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних кадрів для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї» № 450 від 17.09.2014
- ✓ Постанова КМУ «Про затвердження Основних напрямів розв'язання проблем зайнятості внутрішньо переміщених осіб на 2015-2016 роки» № 505 від 8.07.2015

Структура Модулю I
*Основні положення законодавства України щодо внутрішнього
переміщення та захисту прав людини ВПО*

Поняття ВПО

Права ВПО за
законодавством
України

Основні проблеми

Законодавство
України

Основні
національні
суб'єкти у сфері
захисту ВПО

Додаткові джерела

Держава відповідальна за захист та надання допомоги ВПО у відповідності до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, практики ЄСПЛ, Рекомендації Rec (2006) 6 Ради Європи державам-членам щодо ВПО, Керівних принципів ООН з питань внутрішнього переміщення.

Захист ВПО охоплюється спеціальним мандатом УВКБ ООН. З самого початку конфлікту УВКБ ООН в Україні активно сприяє захисту прав ВПО, реагує на виклики, які постають, через впровадження різних видів допомоги. Детально інфо: <http://www.unhcr.org/ua/>

Захист та допомога ВПО Україною здійснюється через спеціально створені органи або через окремі повноваження органів, діяльність яких не обмежується тільки роботою з ВПО.

Паралельно з державними інституціями в Україні діють неурядові організації, які активно займаються захистом прав ВПО, серед яких:

- Норвезька рада у справах біженців в Україні <https://www.nrc.no/resources/fact-sheets/ukraine-fact-sheet-2/>
- Данська рада у справах біженців <https://drc.ngo/where-we-work/europe/ukraine>
- Українська Гельсінська спілка з прав людини: <https://helsinki.org.ua>;
- БФ “Право на захист”: <http://vpl.com.ua>;
- ГО Донбас СОС <http://www.donbasssos.org/uk>
- ГО “Десяте квітня” <http://desyatekvitnya.com>;
- ГО “КримSOS” <http://krymsos.com>;
- ГО “ВостокSOS” <http://vostok-sos.org>;
- інші

НАЦІОНАЛЬНІ СУБ'ЄКТИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ РЕАГУВАННЯ НА ВНУТРІШНЄ ПЕРЕМІЩЕННЯ

- Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України створено з метою оперативного реагування у зв'язку з тимчасовою окупацією частини території України;
- Міністерство соціальної політики України;
- Служба безпеки України;
- Міграційна служба України;
- Уповноважений ВРУ з прав людини;
- Управління праці та соціального захисту населення у складі державних адміністрацій або місцевих рад;
- Пенсійний фонд України;
- Органи РАГС
- Постійний Представник Президента України в АРК;
- Координаційний центр надання безоплатної правової допомоги та регіональні, місцеві центри, бюро;
- «Ощадбанк» (відкриває рахунки для отримання ВПО соціальних виплат та пенсій, бере участь у ідентифікації особи ВПО);
- інші

МТОТ

БПД

Важливе значення у реагуванні відіграють національні суди України.

Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (МТОТ)

центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику з питань тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях та тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

МТОТ

МІНІСТЕРСТВО

**З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ
ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ УКРАЇНИ**

20 квітня Уряд прийняв рішення про утворення Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України.

Прийняття відповідного акту Кабінету Міністрів України було викликано необхідністю оперативного реагування на існуючі проблеми та загрози, що зумовлені тимчасовою окупацією території України.

Згідно з Положенням про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, *МТОТ забезпечує формування та реалізує державну політику, метою якої є:*

- реінтеграція тимчасово окупованої території та її населення в єдиний конституційний простір України;
- сприяння реалізації прав і свобод ВПО та створення умов для реінтеграції або інтеграції таких осіб за новим місцем проживання в Україні;
- захист прав і свобод осіб, які порушено внаслідок тимчасової окупації частини території України або втрати контролю над її частиною;
- застосування норм міжнародного гуманітарного права на території України;
- координація діяльності з надання гуманітарної допомоги цивільному населенню під час збройних конфліктів;
- розбудова миру, відновлення та розвитку Донецької та Луганської областей;
- задоволення національно-культурних, освітніх потреб, розвитку етнічної самобутності корінних народів та національних меншин, що проживають на тимчасово окупованій території України.

Положення про МТОТ

МТОТ здійснює свої повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи

ВПО, як і будь-які інші особи, які перебувають під юрисдикцією України, мають право на безоплатну первинну правову допомогу відповідно до ст. 8 ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» від 02.06.2011 № 3150-VI

ЗУ «Про
БПД»

Починаючи з 05 січня 2017 року (зміни до ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» внесено ЗУ № 1798-VIII від 21.12.2016)

ВПО набули право на безоплатну вторинну допомогу, що включає безоплатне отримання таких видів правових послуг як:

- ✓ захист;
- ✓ здійснення представництва інтересів у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами,
- ✓ складання документів процесуального характеру.

Особи, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як ВПО, в рамках вторинної правової допомоги мають право на:

- ✓ здійснення представництва інтересів у судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами,
- ✓ складання документів процесуального характеру.

ТІЛЬКИ з питань, пов'язаних з отриманням довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, до моменту отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи

Отримати безоплатну правову допомогу від держави внутрішньо переміщена особа може, звернувшись до будь-кого місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

У період з 01 січня по 01 грудня 2017 року за безоплатною вторинною правовою допомогою до системи БПД звернулося 4 394 внутрішньо переміщених особи. Усі вони отримали необхідні види такої допомоги.

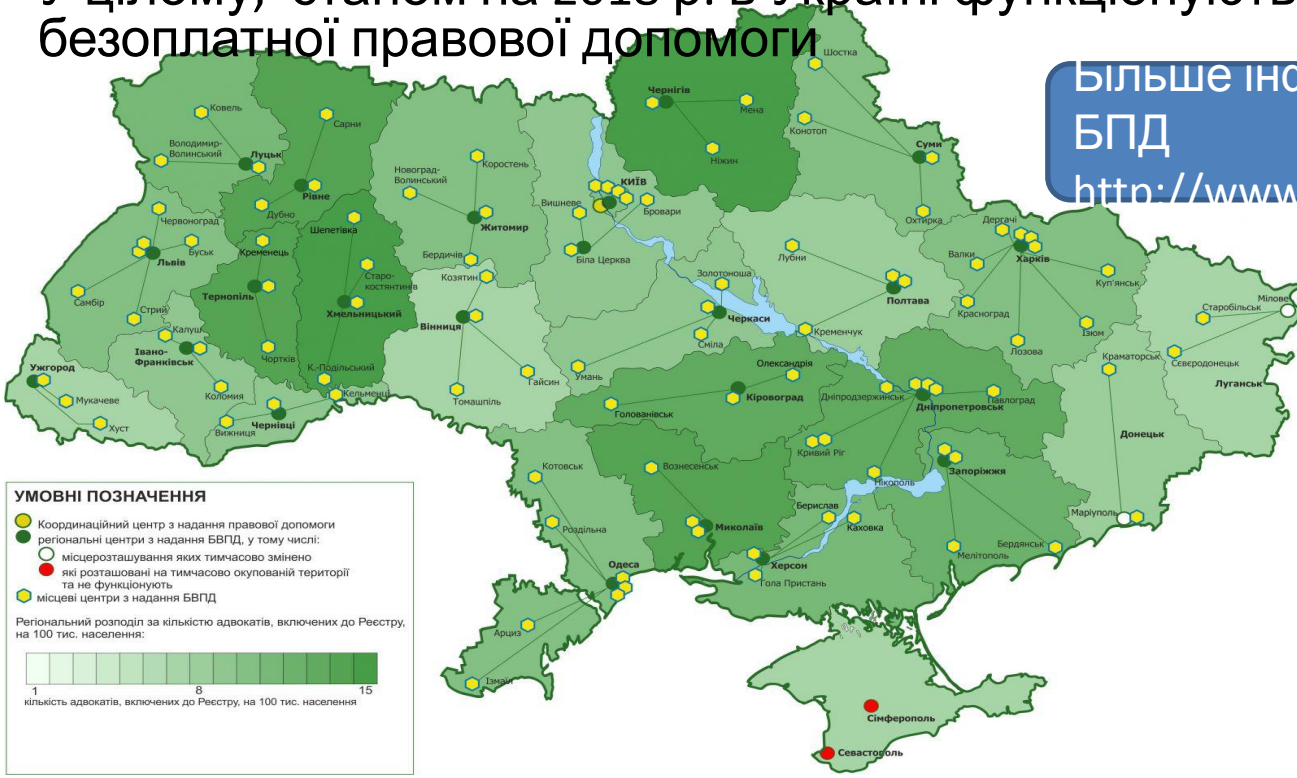
Система безоплатної правової допомоги в Україні

- ✓ Координаційний центр з надання безоплатної правової допомоги
- ✓ Регіональні центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги (23)
- ✓ Місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги (96)
- ✓ Бюро правової допомоги (433)
- ✓ Єдиний контакт-центр системи БПД (2)
- ✓ Пілотний офіс громадського захисника у кримінальних провадженнях (3)
- ✓ Правові клуби (міжрегіональні ресурснокомунікаційні платформи) (5)

У цілому, станом на 2018 р. в Україні функціонують 552 точки доступу до безоплатної правової допомоги

Більше інформації про систему БПД
<http://www.legalaid.gov.ua/ua>

Статистика за 2017 рік
ПРАВОВІ КОНСУЛЬТАЦІЇ та інші види БППД 501 775
БВПД У ЦИВІЛЬНИХ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ, а також свідкам і потерпілим у кримінальному процесі 70 691
БВПД У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, а також затриманим, заарештованим та засудженим 90 078

Структура Модулю I
*Основні положення законодавства України щодо внутрішнього
переміщення та захисту прав людини ВПО*

Поняття ВПО

Права ВПО за
законодавством
України

Основні проблеми

Законодавство
України

Основні
національні
суб'єкти у сфері
захисту ВПО

Додаткові джерела

Основні проблеми, з якими стикаються ВПО в Україні

- Працевлаштування
- Житло
- Отримання пенсій, соціальних виплат, допомоги (достатньо складна процедура отримання, багаторівнева процедура перевірки, численні випадки припинення нарахувань, відмови у призначенні пенсій та допомоги)
- Відновлення документів
- Перетин лінії розмежування, особливо для пенсіонерів та осіб з інвалідністю
- Реалізація виборчих прав
- Низька обізнаність з нормами чинного законодавства як представників держави, так і безпосередньо ВПО
- Інші

Зроблено

- Прийнято Стратегію інтеграції внутрішньо переміщених осіб та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року
- Сформовано законодавчу базу
- Створено Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та ВПО України
- Запущено Єдину інформаційну базу даних про внутрішньо переміщених осіб
- Надано право ВПО та особам, які звернулися за довідкою про взяття на облік ВПО, на безоплатну вторинну правову допомогу
- Розвинуто судову практику з питань захисту прав різних категорій ВПО

Стислий огляд

- Поняття ВПО закріплено у ст. 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО», відповідно до якого ВПО є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру. Таке визначення відповідає міжнародно-правовим стандартам та Керівним принципам ООН з питань внутрішнього переміщення.
- Факт внутрішнього переміщення в Україні підтверджується довідкою про взяття на облік ВПО, підставами для отримання якої є проживання особи на території, де виникли обставини, зазначені в ст. 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО», на момент їх виникнення.
- Обставини, за якими відбулося переміщення і які зазначені у частині 1 статті 1 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО», вважаються загальновідомими і такими, що не потребують доведення.
- Вичерпні підстави для відмови у видачі довідки та її скасування передбачено у законодавстві.
- ЗУ «Про забезпечення прав і свобод ВПО» від 20.10.2014 р. закріплює основні права ВПО, зокрема, на соціальну допомогу та пенсійне забезпечення, майнові, житлові, трудові, право на освіту, інформацію, свободу пересування, право на безпечні умови життя і здоров'я, на реєстрацію актів цивільного стану тощо.
- Правова база у сфері внутрішнього переміщення складається з законів та підзаконних нормативно-правових актів, які прийнято безпосередньо для врегулювання ситуації збройної агресії РФ проти України та визначення правового режиму тимчасово окупованої частини території України, захисту прав та свобод ВПО, а також інших нормативно-правових актів, що містять норми щодо ТОТ і ВПО.

Стислий огляд

- *Захист та допомога ВПО Україна здійснюється через спеціально створені органи, або через окремі повноваження органів, діяльність яких не обмежується тільки роботою з ВПО та реагуванням на збройну агресію та окупацію частини території України.*
- *Забезпечує формування та реалізує державну політику стосовно ТОТ та ВПО створене у 2016 р. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України (МТОТ).*
- *Первинну та вторинну правову допомогу ВПО надають центрами, бюро безоплатної правової допомоги.*
- *Захистом прав ВПО в Україні активно займаються також громадські організації.*
- *Незважаючи на створення законодавчої бази, значна кількість проблем ВПО чекають на вирішення, а закріплені права не завжди можуть бути реалізовані на практиці. Основними проблемами ВПО залишаються забезпечення житлом, працевлаштування, соціальне і пенсійне забезпечення та інші.*

Тест до Модулю I

Питання 1

Внутрішньо переміщеною особою відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод ВПО» є особаяку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру.

Вставте необхідне:

Громадянин України

особа, яка
проживала на
тимчасово
окупованих
територіях чи
мала/має там

України, іноземець,
особа без
громадянства, яка
мала на момент
переміщення право
на законне
перебування та
проживання в

Правильна відповідь

Громадянин України, іноземець, особа без громадянства, яка мала на момент переміщення право на законне перебування та проживання в Україні

Питання 2

Факт внутрішнього переміщення особи підтверджується в Україні:

Місцем реєстрації у паспорті на тимчасово окупованих територіях та території проведення АТО

Довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи

Є загальновідомим та підтвердженню не підлягає

Правильна відповідь

Довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи

Питання 3

Підстави для скасування довідки ВПО є виключними та перераховані у ст. 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод ВПО»

Так

Ні

Правильна відповідь

Так

Питання 4

В Україні з метою оперативного реагування на питання, які виникають у зв'язку з агресією РФ та ТОТ, було створено спеціальне міністерство

ТАК

ТАК, це МТОТ

Планується створення окремого міністерства - МТОТ

Ні, було призначено спеціального Віце-Прем'єра з питань ТОТ та ВПО

Ні, основні функції виконують Мінсоцполітики України, ЗСУ та СБУ

Правильна відповідь

Так, це МТОТ

Питання 5

Право на безоплатну вторинну правову допомогу у центрах БВПД можуть отримати:

Всі особи, які переміщуються, автоматично як громадяни України отримують доступ до БВПД незалежно від факту їх переміщення

Тільки ті ВПО, які отримали довідку та взяті на облік

Особи, які мають довідку ВПО та взяті на облік, та особи, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньо переміщених осіб

Правильна відповідь

Особи, які мають довідку ВПО та взяті на облік, та особи, які звернулися із заявою про взяття їх на облік як внутрішньо переміщених осіб

Питання 6

Право на безоплатну ПЕРВИННУ правову допомогу можуть отримати:

Всі особи, які переміщуються, автоматично як громадяни України отримують доступ до БППД незалежно від факту їх переміщення

Тільки ті ВПО, які отримали довідку та взяті на облік

Тільки ті ВПО, дохід яких не перевищує встановлений ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» розмір.

Правильна відповідь

Всі особи, які переміщуються, автоматично як громадяни України отримують доступ до БПД незалежно від факту їх переміщення

Питання № 7

Право на безоплатну ВТОРИННУ правову допомогу внутрішньо переміщені особи можуть отримати стосовно таких питань:

Виключно з питань, пов'язаних з їх внутрішнім переміщенням

З питань, пов'язаних з їх соціальним захистом та забезпеченням

З будь-яких правових питань

Правильна відповідь

З будь-яких правових питань